

Державний торговельно-економічний університет
Кафедра публічного управління та адміністрування

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

«Державне регулювання цифровізації освіти в Україні»

Студентки 5 курсу, 3 групи,
спеціальності 281 «Публічне
управління та адміністрування»
освітньої програми «Публічне
управління та адміністрування»

Клусової Маргарити
Олексіївни

Науковий керівник
канд. екон. наук, доцент

Дьяченко Ольга
Володимирівна

Гарант освітньої програми
к.держ.упр.

Динник
Ірина Петрівна

Київ 2023

Державний торговельно-економічний університет

Факультет економіки, менеджменту та психології
Кафедра публічного управління та адміністрування
Освітній ступінь: бакалавр
Спеціальність: публічне управління та адміністрування
Освітня програма: публічне управління та адміністрування

Затверджую

Зав. кафедри _____

«30» грудня 2022 р.

Завдання на випускню кваліфікаційну роботу студентіві

Клусова Маргарита Олексіївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема випускної кваліфікаційної роботи: «Державне регулювання цифровізації освіти в Україні»

Затверджена наказом ректора від «14» грудня 2022 р. № 3416

2. Строк здачі студентом закінченої роботи: 01.02.2023

3. Цільова установка та вихідні дані до роботи

Мета роботи: обґрунтування напрямів удосконалення державного регулювання цифровізації в Україні

Об'єкт дослідження: процес державного регулювання цифровізації освіти в Україні

Предмет дослідження: державна політика цифровізації освіти

4. Зміст випускної кваліфікаційної роботи (перелік питань за кожним розділом):

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

1.1. Сучасний стан цифровізації освіти в Україні

1.2. Оцінка ефективності державного регулювання цифровізації освіти в Україні.

РОЗДІЛ 2. УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

- 2.1. Проблеми державного регулювання цифровізації освіти в Україні
2.2. Обґрунтування напрямів удосконалення державного регулювання цифровізації освіти в Україні

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ
ДОДАТКИ

5. Календарний план виконання роботи

№ пор.	Назва етапів випускної кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	
		за планом	фактично
1	Визначення напрямку дослідження та затвердження теми випускної кваліфікаційної роботи	До 24.11.2022	24.11.2022
2	Складання плану та підготовка індивідуального завдання для виконання випускної кваліфікаційної роботи	До 30.12.2022	30.12.2022
3	Представлення на рецензування науковому керівнику рукопису першого розділу випускної кваліфікаційної роботи	До 10.01.2023	10.01.2023
4	Представлення на рецензування науковому керівнику рукопису другого розділу випускної кваліфікаційної роботи	До 20.01.2023	20.01.2023
5	Представлення закінченої випускної кваліфікаційної роботи	До 27.01.2023	27.01.2023
6	Підготовка письмового відгуку на випускну кваліфікаційну роботу	До 01.02.2023	01.02.2023
7	Проведення попереднього захисту випускних кваліфікаційних робіт	01-02. 06.2023	01-02. 06.2023
8	Вирішення питання про допуск випускної кваліфікаційної роботи до захисту	До 10.02.2023	До 10.02.2023
9	Направлення випускної кваліфікаційної роботи із зовнішньою рецензією у ЕК для захисту	За графіком	За графіком

6. Дата видачі завдання «30» грудня 2022 р.

7. Науковий керівник випускної кваліфікаційної роботи

Дьяченко О.В.

(прізвище, ініціали, підпис)

8. Гарант освітньої програми Динник І.П.

9. Завдання прийняв до виконання студент Клусова М.О.

(прізвище, ініціали, підпис)

10. Відгук наукового керівника випускної кваліфікаційної роботи:

Випускна кваліфікаційна робота написана на актуальну тему, оскільки присвячена питанням державного регулювання цифровізації освіти в Україні.

У роботі проаналізовано сучасний стан цифровізації освіти в Україні, досліджено основні тренди цифровізації розвитку, вплив пандемії та війни на нього. Визначено проблеми державного регулювання цифровізації освіти в Україні, проведена оцінка ефективності розвитку державного регулювання цифровізації освіти та наведені напрями удосконалення державного регулювання цифровізації освіти в Україні.

У процесі дослідження здобувач продемонстрував достатній рівень володіння методологією наукових досліджень, вміння використовувати сучасні методи оброблення інформації.

Випускна кваліфікаційна робота Клусової М.О. є завершеним науковим дослідженням, виконана у повному обсязі, відповідає встановленим вимогам та рекомендується до захисту.

Науковий керівник випускної кваліфікаційної роботи _____
(підпис, дата)

Відмітка про попередній захист Динник Ірина Петрівна _____
(підпис, дата)

11. Висновок про випускну кваліфікаційну роботу:

Випускна кваліфікаційна робота студента _____
(прізвище, ініціали)
може бути допущена до захисту екзаменаційній комісії.

Гарант освітньої програми: Динник І.П. _____
(підпис)

Завідувач кафедри: Новікова Н.Л. _____
(підпис)

«01» лютого 2023 р.

АНОТАЦІЯ

Клусова М.О. Державне регулювання цифровізації освіти в Україні. Випускна кваліфікаційна робота на здобуття ступеня бакалавра за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» освітньою програмою «Публічне управління та адміністрування». Державний торговельно-економічний університет, 2023.

У випускній кваліфікаційній роботі на основі вітчизняних даних проаналізовано сучасний стан цифровізації освіти в Україні, досліджено основні тренди цифровізації розвитку, вплив пандемії та війни на нього. Визначено проблеми державного регулювання цифровізації освіти в Україні, проведена оцінка ефективності розвитку державного регулювання цифровізації освіти та наведені напрями удосконалення державного регулювання цифровізації освіти в Україні.

Ключові слова: цифровізація, освіта, державне регулювання, цифровізація освіти, дистанційне навчання

SUMMARY

Klusova M. State State regulation of digitalization of education in Ukraine. Final qualifying work for obtaining Bachelor of specialty 281 "Public Management and Administration", educational program "Public Management and Administration". State University of Trade and Economics, 2023.

In the final qualification paper, based on domestic data, the current state of digitalization of education in Ukraine was analyzed, the trends of digitalization of development, the impact of the pandemic and war on it were studied. The problems of the state regulation of digitalization of education in Ukraine are identified, an assessment of the effectiveness of the development of the state regulation of digitalization of education is carried out, and directions for improving the state regulation of education digitalization in Ukraine are indicated.

Keywords: digitalization, education, state regulation, digitalization of education, modernization, distance learning

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ.....	5
1.1. Сучасний стан цифровізації освіти в Україні.....	5
1.2. Оцінка ефективності державного регулювання цифровізації освіти в Україні.....	13
РОЗДІЛ 2. УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ.....	18
2.1. Проблеми державного регулювання цифровізації освіти в Україні.....	18
2.2. Обґрунтування напрямів удосконалення державного регулювання цифровізації освіти в Україні.....	30
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	36
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	38
ДОДАТКИ	43

ВСТУП

Актуальність дослідження. Світова пандемія COVID-19 стала перевіркою цифровізації освітнього процесу України. Навчальні заклади, здобувачі освіти та безпосередньо держава стикнулися із проблемою отримання освітніх послуг в період тривалого карантину, що зумовило перехід з традиційної форми навчання на онлайн або дистанційну форми. Війна, що триває з 2014 року не вплинула на процес цифровізації України, не дивлячись на те, що причини цифровізації системи освіти вже тоді були наявні. Цифровізація України розпочалася під час пандемії коронавірусу і триває досі через новий виклик у вигляді повномасштабного вторгнення. Процес цифровізації освіти є досить довгим, тому за ці три роки державне регулювання цифровізації освіти в Україні не досягло ще своєї фінальної стадії. Одне із завдань державного регулювання освіти – створення сприятливих умов для розвитку та осучаснення цифровізації освіти в Україні.

Система освіти, на даний момент, в процесі оновлення своєї матеріально-технічної бази та розробки нових стратегій щодо цифровізації, а навчальні заклади все створюють нові підходи до сучасних умов здобування освіти в Україні. Через те, що цифровізація освіти це відносно молоде направлення, то кількість вчених, які це вивчають на даний момент не велика. У своїх роботах українські вчені такі, як Кракус М., Гриневич Л, Духаніна М. та інші розглядали розвиток та формування цифровізації освіти в Україні.

Мета роботи полягає в обґрунтуванні напрямів удосконалення державного регулювання цифровізації освіти в Україні.

Завдання дослідження:

- проаналізувати сучасний стан цифровізації освіти України;
- оцінити ефективність державного регулювання цифровізації освіти в Україні;
- визначити проблеми державного регулювання цифровізації освіти в Україні;

– обґрунтувати напрями удосконалення державного регулювання цифровізації освіти в Україні.

Об’єкт дослідження – процес державного регулювання цифровізації освіти в Україні.

Предмет дослідження – теоретичні та практичні аспекти державного регулювання цифровізації освіти.

Методи дослідження. У роботі застосовувалися загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання. Для з’ясування сутності, змісту та механізмів цифровізації освіти використовувався діалектичний підхід; для визначення ролі цифровізації у сфері освіти України в період війни та пандемії коронавірусу - системний метод; метод порівняння для зіставлення розвитку цифровізації на прикладах декількох ВУЗів; історико-правовий метод для аналізу попереднього досвіду; логічний метод дозволив сформулювати рекомендації, які удосконалення відносно цифровізації освіти України; для розуміння стану цифровізації освіти - метод спостереження. Також, у процесі роботи над усіма розділами кваліфікаційної випускної роботи використовувалися такі логічні прийоми, як аналіз та синтез.

Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел з 48 найменувань та додатків.

РОЗДІЛ 1

ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

1.1. Сучасний стан цифровізації освіти в Україні

Питання освіти турбує нині багатьох учасників навчального процесу, від учнів середньої школи до студентів та викладачів вищих навчальних закладів. Після пандемії COVID-19 цифрова освіта в Україні вийшла на новий ступінь розвитку, адже раніше вона не була популярною і не користувалася широким попитом.

Цифрова освіта - не просто формат онлайн навчання, це насамперед використання цифрових матеріалів та технологій, які можуть бути застосованими для очного навчання із покращеними технологіями. Проте у реаліях України цифрова освіта - використання комп'ютерних технологій для проведення онлайн формату навчання.

Бум цифровізації припав на 2020 рік, після початку пандемії коронавірусу. Навчальні заклади всього світу стикнулися з потребою в новітніх електронних технологіях. Міністерство цифрової трансформації України в 2020 році запустило свою навчальну онлайн-платформу «Дія. Цифрова освіта». Прояв уваги зі сторони Мінцифри на таку проблему було корисною дією для забезпечення учнів середньої школи навчанням, більше того на цій платформі навчали цифровій грамотності, яка потрібна не лише учням та студентам, а й викладачам навчальних закладів. Так, під час опитування у березні 2020 року, значна кількість вчителів та викладачів вказувала на те, що вони у своїй роботі зустрілися з проблемами технічного характеру (підготовка, завантаження навчальних матеріалів), браком досвіду щодо організації дистанційного навчання, а саме в роботі з цифровими ресурсами в умовах карантину (45%), а також 99% педагогів зазначали, що займаються самоосвітою щоденно. Результатом такої роботи стало те, що вже у жовтні 2020 року понад 90% директорів шкіл зазначили, що вчителі

підвищили свій рівень ІКТ грамотності, обізнаності у роботі з онлайн - платформами і вже, порівняно з березнем, більш упевнено і якісно працюють у дистанційному режимі.

Сьогодні цифровізація України є на доволі високому рівні в порівнянні з іншими країнами, але «Концепція розвитку цифрових компетентностей» була ухвалена КМУ лише в 2021 році, коли більшість навчальних закладів вже самостійно пристосувалися до дистанційної формату. В даній концепції передбачається навчання цифровим технологіям для провадження професійної навчальної діяльності, адже на сьогодні такі навички «необхідні кожній людині для успішної життєдіяльності». Важливим аспектом даної концепції по цифровому розвитку є виділені проблеми, які потребують розв'язання зі сторони Уряду. Такими проблемами є: цифрові компетентності, які регулюватимуться з правової точки зору; цифрова компетентність, яка матиме систему та опис з вимогами щодо рівня володіння цифровими технологіями; єдині вимоги щодо володіння такими технологіями у системі освіти; сертифікування громадян на основі їх рівня володіння цифровими технологіями тощо.

Цифровізація на основі таких проблем має на меті прискорити процеси цифровізації України не лише в системі освіти. Частиною з очікуваних результатів при реалізації «Концепції розвитку цифрових компетентностей» будуть: підвищення рівня володіння цифровими навичками; підвищення рівня доступності до держпослуг для усіх громадян України - пенсіонери, особи з інвалідністю, малозабезпечені сім'ї тощо; мінімізувати ризики при використанні послуг Інтернет; зміни в законодавстві України для визначення цифрової освіти та навичок.

Загалом, цифровізація в Україні сьогодні на найвищому рівні за всі роки і даний процес відбувся більшою мірою завдяки кардинальним змінам у способі життя громадян в період пандемії COVID-19. При дотриманні концепції зі сторони міністерств, виконавчих органів та навчальних закладів - процес цифровізації буде позитивно розвиватися.

На міжнародному рівні різні організації досліджують різноманітні індекси цифровізації. Проте єдиної міжнародновизнаної методики не існує для вимірювання цифровізації країн. За допомогою подібних індексів можна прослідкувати розвиток цифровізації в Україні.

The Global Innovation Index показує інноваційний потенціал країн. Індекс складається з 82 різних складових і розраховується за методологією Міжнародної бізнес-школи INSEAD у Франції і являється одним із найбільш комплексним індикатором інноваційного розвитку країн. За останні роки Україна суттєво змінила свої позиції. Наприклад, у 2020 році Україні піднялася на 19 позначок та заняла 45 місце серед 131 країни світу (Рис.1.1). В більшій мірі зростання пов'язане саме з активним розвитком цифровізації освіти в Україні. На жаль, у зв'язку із повномасштабною війною у 2022 році Україна посіла 57 місце.

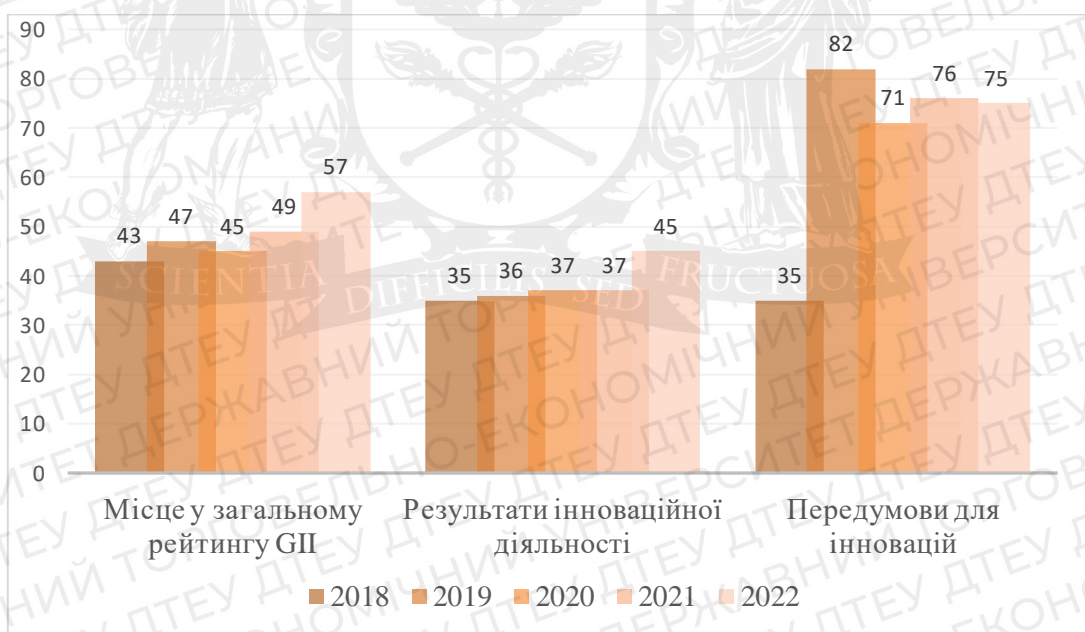

Рис 1.1 Позиції України в рейтингу Global Innovation Index, 2018-2022 рр.

Джерело: розроблено автором на основі [1]

The World Digital Competitiveness Index розроблений Швейцарською бізнес-школою Міжнародного інституту розвитку менеджменту, досліджує здатність і готовність 63 країн запроваджувати цифрові технології як ключову рушійну силу економічної трансформації. За методикою розрахунку цього

індексу країни розподіляються за трьома групами факторів: знання, технології та перспектива в майбутньому, які містять субфактори, що складаються з 52 критеріїв. Серед них: оцінка розвитку освітнього та наукового потенціалу, наявності нормативно-правової бази, наявності фінансового капіталу та технологічних умов. У 2021 році Україна піднялася на 54 позицію, що на 4 вище ніж було в 2020 році (Рис. 1.2). Через не точну надійність зібраних даних Україна в 2022 році не була включена у рейтинг.

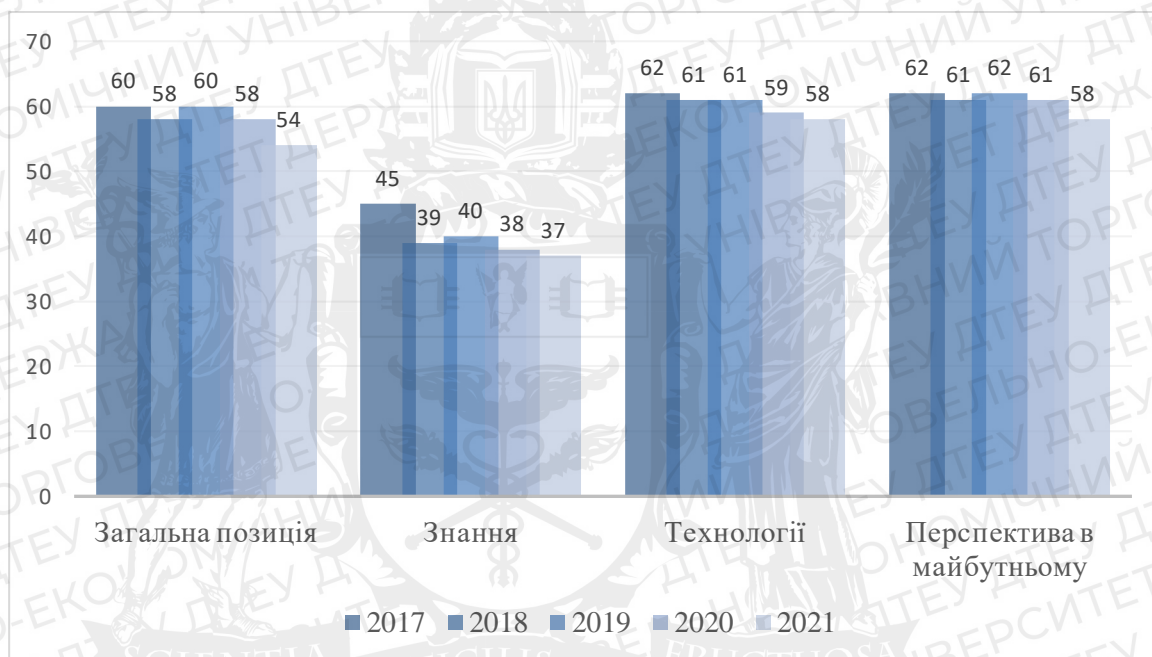

Рис. 1.2 Позиції України в World Digital Competitiveness Index, 2017–2021

Джерело: розроблено автором на основі [2]

Для навчальних закладів цифрова освіта може стати рішучим кроком для того, щоб стати більш конкурентноспроможним. Після пандемії люди по цілому світу почали усвідомлювати важливу роль цифрових технологій в їхньому житті. На момент 2020 року, викладачі та педагоги стикнулися з тим, що вони повинні були інтегрувати свою систему освіти в цифрові носії та ресурси для викладання. Саме тому ті навчальні заклади, які найкраще впоралися з цим завданням на початку пандемії та продовжили розвиток своїх цифрових технологій, мають найбільший шанс стати кращими поміж інших та піднятися на декілька сходинок вгору у рейтингу шкіл чи університетів.

Цифрова освіта потребує багато зусиль зі сторони, особливо, викладачів, адже для залучення учнів чи студентів вони повинні бути в курсі більшості цифрових змін, які прямо впливатимуть на навчання. Розуміння таких змін буде допомагати створювати більш ефективні умови для навчання і їх покращення впливатиме позитивно як на учнів/студентів, так і на систему освіти. В цьому і полягає активна та результативна робота цифрової освіти, тому викладачам потрібно бути готовим до опанування нових технологій викладання, які даватимуться їм неймовірно складно без попередньої практичної роботи з цифровими технологіями. Для заохочення тих, що вчаться потрібно створювати візуальні елементи з проведенням чіткої сюжетної лінії, яка завжди привертатиме увагу студентів. Розвиваючись та створюючи нові програми та можливості для цифрової освіти, викладачі та заклади освіти дають можливість навчатися не лише підліткам, а й людям старшого віку, що сьогодні є доволі популярним в Європі.

Виклики у цифрової освіти в межах не лише України також є доволі великі, адже люди звикли до статус-кво і їх потрібно навчати цифровим технологіям для розуміння переваг цієї трансформації системи освіти. Стратегія впровадження цифрової освіти повинна бути у кожного навчального закладу, не враховуючи концепцію від Мінцифри, тому що така трансформація може налякати багатьох студентів та викладачів. Маючи чітку стратегію, яка дає зрозуміти чого хоче добитися навчальний заклад - опанування цифрових технологій з боку викладачів та студентів будуть прямовпливати на досягнення поставленої мети.

Навички залишаються важливим фактором у сьогоднішній для успішної трансформації системи освіти. Викладачам та адміністрації навчальних закладів необхідно проводити курси та семінари з опанування ключових можливостей технологій для того, щоб всі свої профільні знання вони могли використовувати на весь потенціал цифрової освіти.

Сьогодні в українській освіті простежуються ключові зміни:

«✓ виші не лише повинні забезпечити навчальний процес, а й стати

майданчиком для створення інновацій, що неможливо без злиття з наукою і практикою;

✓ об'єднання ресурсів для реалізації спільних проєктів, створення науково-освітніх on-line платформ;

✓ з'явилася можливість вибудовування персоніфікованих освітніх траєкторій;

✓ розвиток рівневої системи тематичних модулів;

✓ на рівні з традиційною освітою суспільство почало користуватися нетрадиційною, що можна пояснити зростанням компетенцій до інновацій».[3]

Дистанційна освіта - це те, що дуже часто плутають з онлайн форматом навчання, але потрібно розуміти, що це зовсім різні підходи до навчання. Дистанційна освіта на протигагу онлайн формату навчання в Україні є на нижчому рівні. В першу чергу - «це можливість навчатися та отримувати необхідні знання віддалено від навчального закладу в будь який зручний час».[4] Будь який зручний час - вже не про онлайн навчання, яке наслідує спосіб очного формату, але про це згодом. МОН України вирізняє декілька моделей дистанційного навчання: «на базі самостійного вивчення матеріалу (екстернат); навчання в університеті; співпраця навчальних закладів; автономні освітні установи; автономні навчальні системи; дистанційне навчання з використанням мультимедійних програм». [5]

Різновид в поняттях дистанційного та онлайн навчання підтверджується МОН України і тим, що була надана інформація про організацію дистанційного навчання в закладах позашкільної освіти. Вони, опираючись на практику інших державних закладів позашкільної освіти, наводять приклади оформлення відповідного формату навчання. Передбачається викладення на офіційному сайті матеріалів переможців Всеукраїнського конкурсу, структуровані навчальні та мультимедійні лекційні матеріали; відеолекції тощо.[6] Тобто, МОН України своєю інформацією дає нам зрозуміти, що справді, дистанційний формат навчання не є аналогом очного та не замінить його. Рекомендації на основі практики інших державних закладів говорять про викладення матеріалів

для самостійного ознайомлення з ними без участі викладачів та контролю за перевіркою знань.

Синхронність у такому методі навчання попросту відсутня, адже той, хто вчиться може обрати для себе зручний час і вивчати матеріали по записах, які знаходяться на веб-ресурсі постійно.

Дана форма навчання хоч і є менш популярною онлайн навчанню, проте її необхідність також важлива. Таким методом навчання можуть користуватися такі студенти, як штатні працівники, військовослужбовці, особи в віддалених районах - ті, хто не можуть відвідувати аудиторні лекції. Тому, на мою думку, попит на такий вид навчання буде лише зростати і він є більше орієнтованим на людей старшого віку, які працюють тощо. «Правильно розроблені програми дистанційного навчання можуть бути дуже зручним та ефективним способом отримати більше освіти. Це може здатися складним без взаємодії студентів і вчителів у класі, але люди, які навчаються за програмами дистанційного навчання, можуть навчитися стільки ж за межами класної кімнати, як і в одній». [7] Онлайн навчання, про яке раніше згадувалося, є аналогом очної системи освіти, але з переходом на онлайн ресурси. Така система більше відома студентам ВНЗ України, тому що під час пандемії коронавірусу такий метод здобуття освіти був найбільш популярним.

Таку форму навчання можна назвати вимушеною через її наслідування від очного навчання. У кожній формі навчання є свої плюси та мінуси, і онлайн формат не є виключенням. З однієї сторони маємо легку демонстрацію презентацій на сервісах типу Zoom, Microsoft Teams, прямий контакт та комунікація з викладачем та колегами, а з іншої у нас можуть бути проблеми технічного характеру, як, наприклад, проблеми з Інтернетом. Останній фактор легко можна виправити при дистанційній формі навчання, але при онлайн навчанні лекції викладачів не зберігаються на веб-ресурсах і часто заборонені для запису іншими студентами.

В умовах очного навчання студенти та викладачі знаходяться в одному залі, коли онлайн навчання надає змогу навчатися з будь-якого місця. Усі описані

вище проблеми цифровізації освіти напряму, також, стосуються онлайн навчання. Сюди входять і малі навички володіння цифровими технологіями, відсутність або поганий доступ до мережі Інтернет. На Урядовому порталі зазначено, що для забезпечення якісного дистанційного навчання в умовах карантину, заклади освіти повинні мати підключення до мережі Інтернет зі швидкістю не менше 100 Мбіт/с з можливістю зміни на тарифний план зі швидкістю 1 Гбіт/с без оновлення мережевого обладнання.[8] Інформацію щодо рівня підключення закладів освіти до мережі Інтернет подана у Формі звітності № ЗНЗ-1 «Звіт денного закладу загальної середньої освіти». Відповідно до даних звіту в Україні 100 і більше Мбіт/с мають всього 7% від загальної кількості навчальних закладів. Також відповідно до ЗНЗ-1, в Україні фіксується тенденція до незначного збільшення кількості комп'ютерів, які підключені до Інтернету на 5,4%.

Варто розуміти, що дистанційне навчання та онлайн навчання можуть бути певною мірою поєднаними. Для онлайн форми корисними являються принципи роботи дистанційного навчання на прикладі перевірки знань. Тестові форми можуть використовуватися на онлайн ресурсах вищих навчальних закладів на базі Moodle тощо.

На початку 2020 року Міністерство цифрової трансформації запустило Національний освітній портал із цифрової грамотності «Дія. Цифрова освіта», а вже на в кінці 2021 року Міністерство презентувало оновлений портал та англomовну версію Дія.Цифрова освіта 2.0. Цей портал це можливість безкоштовного навчання для людей будь-якого віку. Загалом на порталі вже близько 75 освітніх серіалів із цифрової грамотності для юристів, вчителів, медиків, журналістів, держслужбовців, школярів тощо. Результат соціологічного дослідження цифрової грамотності українців показав, що частка українців, цифрові навички яких нижче позначки «базовий рівень», скоротилась на 5,2% або ж на 1,42 млн людей і наразі становить 47,8%. На платформі Дія.Цифрова освіта вже навчаються понад 1,3 млн українців[9].

1.2. Оцінка ефективності державного регулювання цифровізації освіти в Україні

Карантин, який забороняв відвідування закладів освіти її здобувачів та прямо вплинув на процес навчання був встановлений постановою Кабінету Міністрів України №211 від 11.01.2020 року «Про запобігання поширення на території України коронавірусу COVID-19»[10]. У листі №1/9-154 від 11.01.2020 року Міністерство освіти та науки України написало рекомендації щодо забезпечення проведення навчання у дистанційному форматі та щодо можливих відпрацювань, враховуючи епідеміологічну ситуацію в країні[11]. Наказ №406 від 16.03.2020 року «Про організаційні заходи для запобігання поширенню коронавірусу COVID-19» вказував забезпечити: «виконання освітніх програм закладів освіти, зокрема шляхом організації освітнього процесу із використанням технологій дистанційного навчання, що не передбачає відвідування закладів освіти її здобувачами, та у виняткових випадках шляхом ущільнення графіку освітнього процесу, а також виконання працівниками закладів освіти іншої роботи (організаційно-педагогічної, методичної, наукової тощо) (крім закладів дошкільної, позашкільної освіти та установ освіти)»[12].

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на забезпечення додаткових спеціальних та економічних гарантій у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19)», доповнював ЗУ «Про освіту» тим, що тривалість навчального періоду встановлюється спеціальними законами, а у випадку карантину дату та початок його закінчення визначає Кабінет Міністрів України. На основі цього закону було прийнято низку підзаконних актів КМУ, зокрема постанова №392 від 20 травня 2020 року «Про встановлення карантину з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2»[13].

Інституціями, які регулюють питання проведення дистанційного формату

освіти, а також впливають на навчальний процес являються: Кабінет Міністрів України та Міністерство освіти та науки України.[9]

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на забезпечення додаткових спеціальних та економічних гарантій у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19)» від 28.04.2021р., № 540-IX.[14]

Отже, можна побачити, на основі проаналізованих матеріалів, що розвиток цифрової освіти в Україні на даний момент в процесі. До пандемії COVID-19 більшість закладів освіти не турбувалося питанням модернізації своєї матеріально-технічної бази та розробки навчальних платформ. Концепція розвитку цифрових технологій повинна забезпечити процес формування нової системи освіти, яка буде відрізнятися від традиційної.

Дистанційне навчання не є поширеним способом здобуття освіти в Україні, саме в тому значенні, яке зазначено у роботі. Розмежування онлайн-навчання та дистанційного навчання дало змогу зрозуміти, який з цих способів є найбільш поширеним в Україні. При цифровому розвитку України та при створенні нових систем здобуття освіти, такий спосіб навчання як дистанційний, може користуватися попитом, особливо у людей старшого віку. Це передусім індивідуальний розклад занять, самостійне опрацювання матеріалів та дистанційна перевірка знань. Онлайн-навчання - традиційна форма, яка була переведена в онлайн і є аналогом денної форми навчання у закладах вищої освіти. Вона потребує більшої уваги за рахунок проведення занять по розкладу, відвідування лекцій, проходження семінарів, тощо.

Законодавча база реалізації політики цифровізації на даний момент є достатньою для її втілення. На їх основі навчальні заклади мають змогу проводити та переводити своє навчання у зручний для них оцифрований спосіб, проте підготовка кадрів від студентів/учнів до вчителів/викладачів для опанування матеріально-технічної бази потребує часу.

Досвід іноземних навчальних закладів демонструє нам запізнілість української освітньої системи в питанні цифровізації. При вчасному створенні

законодавчої бази чи бажанні університетів, українська система освіти на даний момент була би повністю готовою до цифрового способу надання освітніх послуг.

Війна, яка розпочалася у 2014 році, стала серйозним викликом для української освіти через появу внутрішньо переміщених осіб. Через анексію Криму та окупацію частини територій Донецької та Луганської областей, кількість людей, які змушені були покинути своє постійне місце проживання та переїхати в іншу частину України сягнуло великої позначки. «Станом на вересень 2016 року така кількість становила 1 703 932 особи».[15] У цей момент держава та суспільство стикнулися з проблемою, яку потрібно було терміново вирішувати і одним із прикладів є Київська школа №309 - у вересні 2014 року вона прийняла більше 200 дітей, які були ВПО із Донецької та Луганської областей. Директор цієї школи зазначила, що навантажень на бюджет не було, тому що вони не відкривали окремих класів, а заповнили свої. Хоча це і було додаткове навантаження на вчителів, адже кількість учнів у класі могла збільшитися на 4%, проте заклади не потребували виділення додаткових коштів і така ситуація виникла по всій території України. До 2014 року в Україні не було законодавчої бази щодо захисту прав і свобод ВПО, яка б регулювала питання соціального захисту чи в наданні освітніх послуг. Лише в червні 2014 року було затверджено «План заходів, пов'язаних із соціальним забезпеченням громадян України, які переміщуються з тимчасово окупованої території та районів проведення антитерористичної операції», де було зазначено, що потрібно «забезпечити щодо громадян України, які переміщуються з тимчасово окупованої території та районів проведення антитерористичної операції: сприяння у продовженні навчання та здобуття освіти».[16]

Станом на зараз держава шукає та знаходить нові можливості продовжувати освітній процес під час воєнного стану. Один із яскравих прикладів - Угода про партнерство між МОН України та компанією Google. У травні 2022 року була підписана угода, яка передбачає надання комп'ютерного

обладнання, програмного забезпечення, контенту, а також проведення тренінгів із цифрової компетентності для українських педагогічних і науково-педагогічних працівників за підтримки ЮНЕСКО та інших світових партнерів. Окрім цього, Google створили YouTube-платформу «Навчання», що дозволяє українським учням віком від 13 до 17 років шукати освітній контент.

Ще один приклад розвитку освіти державою - доєднання України до міжнародної інноваційної програми «Трансформація цифрової педагогіки». Україна стала 17-ою країною, яка реалізує цю інноваційну програму, що розроблена за участю Вищої школи педагогічних наук Гарвардського університету та Університету Мічигану. Ця програма направлена на розвиток цифрового та педагогічного потенціалу освітян.

В Україні 12 років функціонує Єдина державна електронна база з питань освіти (ЄДЕБО), основні функції якої є: облік документів у сфері загальної середньої, студентських (учнівських) квитків державного зразка тощо; забезпечення перевірки достовірності документів про освіту тощо. ЄДЕБО станом на зараз виконує багато функцій таких як: інформування про перебіг вступних компаній; акредитацію освітніх програм, спеціальностей, у встановленому законодавством порядку; можливість перевірки достовірності документів про освіту, студентських/учнівських квитків державного зразка, факту навчання для освіти за освітньо-кваліфікаційними рівнями «кваліфікований робітник» та «молодший спеціаліст» (з 2014 року), фахової передвищої освіти, а також вищої освіти (з 2012 року), сертифікатів, виданих педагогічним працівникам, які успішно пройшли сертифікацію ті інше, що дає можливість в режимі реального часу перевірити коректність потрібної інформації [17].

Хоча й держава намагається встигати йти в ногу з розвитком цифровізації освіти, але освітня система України потребує ще значного оновлення підходів до структури й змісту освітнього процесу, відповідності професійних компетентностей випускників закладів вищої освіти в порівнянні з вимогами роботодавців. Державне регулювання процесу осучаснення цифровізації освіти

Україні має передбачати контроль за створенням нових освітніх стратегій та програм щодо модернізації освітнього середовища студентів, прийняття управлінських рішень з боку органів державної влади щодо наближення системи освіти України до світових освітніх стандартів. Наприклад, закордонні університети готують до спеціальностей, які тільки набирають популярності, а не зникають, чого, на жаль, не скажеш про всі українські освітні напрями; кількість та актуальність наукових досліджень в європейських ВУЗах набагато більша.

Державне регулювання цифровізації освіти, на мою думку, здійснюється на доволі ефективному рівні, з кожним разом приймаються все більш ефективні закони, які допомагають розвивати цифровізацію освіти в Україні. Як приклад, останній закон щодо цифрової трансформації освіти - «Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування інтегрованих інформаційних систем у сфері освіти». Відповідно Закону, в Україні започатковується цифрова взаємодія між органами управління освітою всіх рівнів, закладами, установами та учасниками освітнього процесу, що буде реалізовуватися на базі програмно-апаратного комплексу «Автоматизований інформаційний комплекс освітнього менеджменту» (АКОМ).[18] АКОМ дозволить спрощення роботи вчителів зі шкільною документацією та паперовою звітністю. Так як до України прикуто доволі багато уваги західних благодійних та освітніх організацій, які зацікавлені у розвитку сучасної освіти в ній, то цей процес може бути пришвидшений та достатньо ефективним.

РОЗДІЛ 2

УДОСКОНАЛЕННЯ РЕГУЛЮВАННЯ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

2.1. Проблеми державного регулювання цифровізації освіти в Україні

Повномасштабне вторгнення російської федерації 24 лютого 2022 року в Україну спричинило масову паніку по всій території держави. Наступного дня Міністерство освіти та науки України рекомендувало призупинити освітній процес у всіх навчальних закладах терміном на два тижні. Цей крок мав на меті забезпечити всіх учасників освітнього процесу. Такий крок був безальтернативним і не має права на оцінку, адже станом на 25 лютого низка міст та сіл опинилися під тимчасовою окупацією. «Більше 10 млн. людей вимушені були покинути свої домівки: 6,5 мільйона у межах країни, 3,9 мільйонів мільйона виїхали за кордон. Більшість із цих людей – жінки та діти. ЮНІСЕФ повідомляє, що більше половини українських дітей - 4,3 мільйона з 7,5 - вимушені були покинути свої домівки через війну».[19]

Станом на 15 червня 2022 року в Україні зруйновано 194 заклади освіти та 1778 було пошкоджено. МОН створило інтерактивну мапу (Додаток А), де щодня оновлюється інформація про пошкодженні навчальні заклади, додатково там розміщують фотографії пошкоджених шкіл чи університетів.

Ситуація в країні загострювалась щоденно, проте з 14 березня освітній процес в областях, де безпекова ситуація це дозволила, почав відновлюватися.[20] Заклади освіти спільно з органами місцевого самоврядування на свій розсуд приймали рішення у якому форматі проводити навчання. Проте, варто зауважити, що школи та університети були більшою мірою підготовленими до такої ситуації в плані надання освітніх послуг у цифровому форматі. Пандемія COVID-19 кардинально змінила процес навчання у період карантину, тому більшість закладів освіти проводили навчання в онлайн форматі. Більше того, МОН рекомендувало відновити

навчання в університетах саме в онлайн/дистанційному форматі зі встановленням особливих умов навчання для тих студентів, які перебувають в лавах ЗСУ або в підрозділах територіальної оборони, займаються волонтерською діяльністю, і внести зміни до затвердженого графіка освітнього процесу з урахуванням поточних змін.

Варто виділити увагу іноземних закладів освіти щодо студентів України, тому що вони запропонували безліч можливостей для учасників освітнього процесу. Очільники міністерств Литви, Естонії, Латвії запропонували українським студентам навчатися в їх закладах освіти, а саме: «дитячі садки; загальноосвітні школи для дітей і молоді; середні школи, професійно-технічні училища, вищі навчальні заклади прикладних наук і університети; школи за інтересами, загальноосвітні школи та відкриті молодіжні центри, у яких навчаються діти віком від 7 років; відкриті молодіжні центри та молодіжні організації для осіб віком 7-26 років»[21]. Польща також запропонувала українським студентам продовжити навчання в їх університетах, а викладачам з України надали можливість працювати в них.

У 2021 році Міністерство освіти та науки України визначило пріоритетні завдання у наданні освітніх послуг на 2022 рік[22]. Проте війна внесла свої корективи і з'явилися нововведення, такі як: виділення коштів на відновлювання пошкоджених навчальних закладів; забезпечення навчальних закладів укриттями на випадок повітряної тривоги чи інших непередбачуваних ситуацій; перехід на підручники в онлайн-форматі, тощо.

В Україні вже є досвід евакуації університетів з тимчасово окупованих територій Луганської та Донецької областей - прикладом є Донецький національний університет, викладачі та студенти якого переїхали у Вінницю. Не дивлячись на те, що університету бракувало матеріально-технічної бази для проведення повноцінного навчального процесу (відсутність комп'ютерної техніки, лабораторного обладнання, навчальної літератури), він продовжив функціонування та вдалося зберегти життя своїх студентів та працівників. Зараз цей процес повторюється і вже було евакуйовано Державний біотехнічний

університет (Харків), Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля (Сєверодонецьк), Луганський медичний університет (Рубіжне), переїзд цих університетів відбувається на західні області України.

Загалом, Україна була підготовленою до такої ситуації внаслідок практичного досвіду в попередні роки. Міністерство освіти та науки України підготувало необхідні нормативно-правові акти щодо внутрішньо переселених осіб ще у 2014 році, а пандемія коронавірусу змусила українські заклади освіти оцифрувати свою освітню систему, що допомогло продовжити навчальний процес під час воєнного стану у 2022 році.

Цифровізація освіти в Україні розпочалася ще до пандемії коронавірусу COVID-19, проте набула широкої популярності після неї. Вищі навчальні заклади створювали сайти для дистанційного та онлайн навчання. «Модульним навчальним середовищем або системою управління навчанням, або просто платформою для навчання, яка надає викладачам та студентам великий набір інструментів для комп'ютеризованого навчання, в тому числі дистанційного».[23]

Варто розуміти одну неймовірно важливу деталь - більшість стратегій розвитку вищих навчальних закладів, у питанні цифровізації системи освіти, розраховані на короткострокову перспективу в приблизно три роки. Інші можуть цей час збільшити до десяти років. Такі плани та стратегії розробилися університетами після пандемії коронавірусу COVID-19 в 2020-2021 роках, тобто фактично ці стратегії і є розвитком цифрового потенціалу, який вже втілюється і буде розвиватися. Популярність платформи Moodle закладена в його простоті, адже опанування ресурсу можливе будь-ким на рівні інтуїції, проте особливості цього сервісу потребують детальнішого вивчення. Дана платформа допомагає вести діалог та проводити комунікацію студентам з викладачами, а також викладати матеріали для навчання і проводити перевірку знань.

Цифровізація вищих навчальних закладів, як описувалося раніше, активно розпочалася після пандемії коронавірусу і тому, на даний момент, більшість закладів в процесі цифровізації та створюють стратегії по модернізації.

Прикладом такої модернізації є стратегія розвитку Харківського регіону, яка передбачає перехід до цифрових інструментів на основі традиційного навчального процесу. Цікавим являється той факт, що це питання стосується цілого регіону, а не окремих вищих навчальних закладів.

Є проблеми, які можуть вирішитися за рахунок цифровізації системи освіти, адже сьогодні вони не дають можливостей для підвищення якості освіти ВНЗ і роблять дипломи українських університетів неконкурентними. До прикладу такими проблемами є: «низький рівень фінансування університетів та викладачів порівняно з країнами ОЕСР, відсутність незалежної системи оцінювання якості освіти, корумпованість системи акредитації освітніх програм і спеціалізованих учених рад із захисту дисертацій».[24] Сьогодні світовий тренд – це цифровий розвиток, в тому числі освіти. Інноваційні компанії разом зі студентами та університетами згодні в одному - традиційна форма навчання зазнає значних змін в найближчі 10-15 років. Розвинуті країни на своєму досвіді довели те, що використання цифрових технологій у традиційному навчанні позитивно впливає на систему освіти і дана трансформація відбувалася за трьома напрямками: взаємодія зі студентом/абітурієнтом; оптимізація процесів; зміна бізнес-моделі. Така трансформація можлива за взаємодією студентів з адміністрацією вищих навчальних закладів, адже їхні цілі повинні збігатися в результаті впровадження оцифрованої системи освіти. У даному випадку повинне створюватися цифрове середовище, де передбачається створення веб-ресурсів для комунікації студентів та викладачів, доступ до бази оцифрованих матеріалів (книги, дослідження, тощо), вирішення адміністративних питань. За «Концепцією розвитку цифрових компетентностей в суспільстві України», КМУ передбачив визначення цифрового середовища, де вказано, що «цифрове середовище - середовище, що охоплює інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ), включаючи Інтернет, мобільні та пов'язані з ними технології та пристрої, а також цифрові мережі, бази даних, контент та послуги, та яке використовується для взаємодії з іншими користувачами та доступу та публікації створеного контенту».

Більше того, при цифровізації системи освіти можливе використання штучного інтелекту від чат-ботів у месенджерах з найбільш поширеними запитанням та відповідями на них, до персоніфікації навчального процесу. Маючи цифровізовану систему, навчальні заклади за допомогою штучного інтелекту зможуть повідомляти учнів/студентів про певні проблеми з опануванням предметів і таким чином запобігти зниженню його успішності[25].

Розібравшись у важливості цифровізації освіти, варто перейти до практики вищих навчальних закладів України. Як раніше зазначалося, університети на даний момент розробляють стратегії та втілюють їх в життя. В числі таких університетів є «Університет менеджменту освіти», який розробив концепцію цифровізації державного закладу вищої освіти на 2021- 2023 роки. На меті стоїть те, про що раніше згадувалося як обов'язкову частину цифровізації, а саме досягнення цифрової трансформації по усіх напрямках діяльності цього університету[26].

Стан цифровізації університету на низькому рівні, тому що раніше, як і в більшості закладах освіти, не приділяли увагу закупівлі техніки по причині недостатнього фінансування. Тому питання модернізації і розвитку стоїть на першому місці для забезпечення належної підтримки основних напрямків наукової та освітньої діяльності. Цифрова техніка – не тільки кабінети з комп'ютерами чи інтерактивними дошками – це забезпечення працівників закладу усіма сучасними обладнаннями для успішного електронного документообігу, використання хмарного сховища чи застосуванням корпоративної пошти.

Поставлені завдання в стратегії цього університету демонструють те, що сьогодні у вищих навчальних закладах України є суттєва проблема з цифровим розвитком через певний застій за всі роки. Для забезпечення виконання усіх поставлених напрямків повинен бути контроль, тому можна провести SWOT-аналіз процесу цифровізації університета, ввести вищеперелічені завдання в плани діяльності усіх структурних підрозділів університета[27].

Іншим прикладом може слугувати Київський університет імені Бориса Грінченка. В порівнянні з попереднім університетом він є на багатовищому рівні цифровізації. Був створений цифровий кампус, де зосереджена уся необхідна інформація в дистанційному чи онлайн форматах навчання. Як згадувалося раніше, популярними в українських університетах для зв'язку являються такі ресурси як Zoom чи Microsoft Teams, проте в університеті імені Бориса Грінченка використовується програмне забезпечення Webex, яке створює програми для веб-конференцій, відеоконференцій, уніфікованих комунікацій тощо[28].

Цифровий кампус являється веб-сайтом на якому зосереджені усі цифровізовані системи університету. Інформація на ньому окремо розподілена для викладачів та студентів з легким доступом до таких напрямків як: цифрова освіта, цифрове управління, цифровий простір, імідж та лідерство, інфраструктура та цифрова наука. Кожен з даних напрямків має своє місце на сторінці веб-сайту з необхідною інформацією щодо профільного призначення. Для кращого розуміння цієї цифровізації, рекомендується сканування QR-коду, який направить на сторінку цифрового кампусу (Додаток Б). Концепція цифровізації цього університету була розроблена ще у 2020 році і її реалізація була передбачена на 2020-2022 роки. Як можна побачити, цифровізація даного закладу освіти вже на високому рівні, проте аналіз їх концепції необхідний для розуміння того чи була вона виконана згідно завдань.

Варто зазначити важливу деталь, у Київського університету імені Бориса Грінченка була висока матеріально-технічна база та ІТ-інфраструктура. Станом на 2020 рік вони мали більше 900 комп'ютерів, 29 комп'ютерних класів та 92 аудиторії мали мультимедійні дошки[29].

Якщо проаналізувати поставлені завдання з наявними блоками цифрової інфраструктури в Цифровому кампусі університету, то можна побачити, що більшість поставлених завдань є виконаними станом на кінець першого кварталу 2022 року. Деякі напрямки фізично не можливо перевірити, такі як: кібербезпека, безпроводний доступ до Інтернету, цифрова компетентність

викладачів та студентів тощо. Проте, враховуючи виконані процеси, можна припустити, що інші напрями теж були втіленими в життя.

Лише на прикладі двох університетів ми можемо побачити кардинальну різницю між цифровим розвитком. Причиною цього може слугувати запізнiла реакція на цифрові технології зі сторони адміністрації, додатково до цього провиною являється халатність органів виконавчої влади, адже Міністерство освіти та науки України разом з Мінцифрою розробили стратегію цифровізації системи освіти лише після пандемії коронавірусу.

Обидва університети базуються в Києві з настільки великим контрастом у процесі цифровізації своєї системи освіти, тому наступний аналіз стратегії державного закладу буде про Харківський національний педагогічний університет імені Григорія Сковорди. Як раніше згадувалося, Харківський регіон другий в Україні по чисельності закладів вищої освіти, саме тому він був обраний після двох кардинально різних Київських університетів. Стратегія даного закладу освіти була затверджена 23 серпня 2021 року, що є самим пізнім терміном з усіх попередніх[30].

Ситуація по матеріально-технічному забезпеченню даного навчального закладу подібна до першого прикладу в даному дослідженні. Даний заклад майже не розвивав свою цифрову систему до 2021 року з урахуванням вже дворічних карантинних обмежень через пандемію коронавірусу. Більше того, даний навчальний заклад готує спеціалістів, які в подальшому будуть вчителями у середній школі. Університет своєю байдужістю до підготовки майбутніх вчителів ставить під сумнів не тільки компетентність свого закладу вищої освіти, а й закладів середньої освіти, де в майбутньому працюватимуть. Цей ланцюжок вкрай простий – студент педагогічного університету, який погано орієнтований в цифровому вимірі згодом стає вчителем у школі, де необхідні навички користування цифровими технологіями повинні передаватися учням. Якщо ж випускник університету не ознайомлений з цифровізацією, то згодом школа повинна навчати цих педагогів опановувати цифрові технології на професійному рівні. З найважливіших аспектів, які

негативно впливають на цифровізацію в університеті, можна виділити: «відсутність сучасної техніки та достатнього покриття мережі «Інтернет» у закладах та установах системи освіти й науки; недоступність наукових ресурсів та інфраструктур; застарілий зміст освіти з навчальних предметів інформативної галузі; незручність отримання послуг та сервісів у системі освіти; застаріле обладнання для отримання швидкісного доступу до інтернету; відсутність системи кібербезпеки університету; не спрямованість освітніх програм на формування необхідних цифрових компетентностей у майбутніх педагогічних працівників; відсутність якісного цифрового освітнього контенту для здобуття освіти; низький рівень цифрових компетентностей учасників освітнього процесу».[31]

Стратегія даного університета розрахована на 4 роки, але враховуючи їхні проблеми у попередній не цифровізованій системі освіти, важко буде створити модель, яку вони ставлять за мету, а саме: «Цифровий університет, який є реалізатором навчальних програм та фокусується на гнучкості цифрових технологій, навчальних платформ, автоматизованій підтримці та доступі до якісної вищої освіти».[30] Тобто, в кінцевому варіанті університет хоче отримати цифровізовану наукову, навчальну та виховну діяльність з інфраструктурою та процесами управління. Для того, щоб зрозуміти суть проблеми даного університету та підкріпити сумніви щодо поставленої мети, варто ознайомитися з їхніми напрямками цифровізації закладу освіти: «упровадження системи е-навчання (е-деканат, е-розклад, е-вступ, електронний журнал оцінок, персональний кабінет студента, викладача, електронне портфоліо студента, викладача). Створення мобільного додатка для е-навчання (відповідно до бюджету); підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників та співробітників із розвитку цифрових компетентностей».[30]

Пандемія COVID-19 спричинила сильні потрясіння для усіх закладів освіти по всьому світу. Враховуючи уже існуючі проблеми, пандемія нанесла ще більший удар по університетам.

Дистанційна освіта розвивається і надалі вона буде ставати все більш

популярною, а кількість університетів в Україні доволі велика, що може спричинити закриття певних ЗВО і звільнення викладачів. Навчальні платформи у багатьох університетах досі відсутні, натомість використовуються Zoom, Microsoft Teams і тп, які не являються досить зручними для користування, як викладачам, так і студентам. «Одним із найбільш суттєвих негативних наслідків дистанційного шкільного навчання під час пандемії є поглиблення наявних нерівностей між учнями/студентами. Згідно з дослідженням освітніх нерівностей у Європі й фізичного закриття шкіл під час COVID-19, у половині з 21 досліджуваних країн учні 4 класів з низьким соціально-економічним статусом мають, у найкращому разі, вдвічі менше шансів мати доступ до інтернету, ніж їхні більш привілейовані однолітки. Загалом учні та студенти з бідних родин найімовірніше мають менше доступу до цифрових навчальних ресурсів - наприклад, особистого комп'ютера або ноутбука, високошвидкісного інтернету, а також до комфортного середовища для навчання, зокрема власної кімнати або столу, тихого особистого простору, підтримки батьків. В Україні доступ до інтернету, особливо у селах і малих містах, є обмеженим, що могло значно вплинути на посилення освітніх нерівностей».[32]

За даними Держстату, домогосподарства у великих містах майже вдвічі частіше мають доступ до інтернету, ніж сільські домогосподарства - 80% проти 44%. 79,5% мешканців великих міст користуються інтернетом, тоді як із сільських жителів про це повідомили 55,9%. Мінцифри дослідило доступ до широкосмугового швидкісного інтернету (ШСД). Виявилось, що понад 17 тисяч населених пунктів з 28 тисяч не мають оптичних мереж взагалі. Близько 65% сіл не покриті якісним ШСД. Загалом, 5,75 млн громадян не мають можливості підключитися до якісного фіксованого ШСД. Понад 4 млн українців мешкають у селах, де немає якісного фіксованого інтернету. 40% шкіл, переважно розташованих у селах або малих містах, не мають доступу до швидкісного інтернету.[33]

«Цифрові навички, навички користування інтернетом є гіршими у

школярів з сільських населених пунктів».[34] Доступ до Інтернету є не у всіх студентів, або ж можливі збої у його роботі, що призводить до відсутності студентів на навчальних лекціях, семінарах і понижує їх успішність. Розбіжності у цифрових навичках не тільки викладачів, а й студентів, які мало користувалися цифровими технологіями, або ж зовсім цей досвід був відсутній. Тут виникає проблема з наявністю комп'ютерної техніки у студентів з малозабезпечених сімей, сиріт, викладачів старшого віку (комп'ютерів немає у 51% українців, ноутбуки недоступні у 49,4%, планшетів у 67,6% опитуваних).[35]

Навчальні платформи не були обов'язковими для університетів. Вони були у тих навчальних закладах, які мали на меті максимально цифровізувати свою освіту та бути більш доступним для студентів в плані комунікації та проведення навчального процесу. МОН говорить про те, що заклад освіти може обирати «конкретні електронні освітні платформи, онлайн сервіси та інструменти, за допомогою яких організовується освітній процес під час дистанційного навчання», зазначаючи Moodle, Zoom тощо. Проте, такі платформи не є достатньо зручними у користуванні для проведення повноцінного навчання, а заклади освіти, не маючи потрібного технічного забезпечення, не можуть створити свої платформи. Адже для створення такої системи необхідні сервера, які будуть захищені від DdoS атак та персонал, який займатиметься створенням та обслуговуванням цифрової платформи.[36]

Для онлайн формату (дистанційного) навчання не підходять спеціальності природничого характеру та медицина, де передбачені різного роду хімічні досліди. На жаль, немає можливості у цифровому форматі проводити лабораторні роботи. Така ж проблема стосується шкіл, адже для дітей вивчення любого матеріалу може прирівнюватися до складних досліджень студентами. Велика частина навчального матеріалу надсилалася для самостійного вивчення. У багатьох навчальних закладах дистанційне навчання виглядало як відправлення матеріалу для самостійного опрацювання з підручника, письмові завдання для перевірки знань та оцінювання результатів

без обговорення, зворотного зв'язку та пояснень. Освітою дітей, особливо молодших класів, займалися батьки, які, в свою чергу, не завжди мали можливість займатися з дітьми. Доступ до Інтернету з низькою якістю, або ж його відсутністю присутній у багатьох регіонах України, а в особливості у малих містах та селах.[37]

Цифрові навички сьогодні є необхідними для проведення навчального процесу, але враховуючи застарілість системи багатьох університетів потреби в освоєнні цифрової техніки для викладачів не було. Враховуючи вищевказанні показники у 51% українців, які не мають комп'ютерної техніки зовсім, виникла проблема у користуванні цифровими застосунками та володінням комп'ютерної техніки. «37,9 % українців у віці 18-70 років мають цифрові навички на рівні нижче середнього, ще 15,1 % взагалі не володіють ними».[38]

На даний момент використовуються ті навчальні матеріали, які є доступні у е-форматі. Бібліотеки України раніше сканували певні матеріали, книги, архіви для загального доступу в Інтернеті, проте всі дані складно зробити доступними враховуючи їх кількість. Немало тих матеріалів, які недоступні у цифровому форматі потрібні для проведення навчання, наприклад, архівні дані для історичних спеціальностей.[19]

Частина «симптомів» була виявлена на особистому досвіді, де чітко відображається контраст між дистанційним та очним форматами навчання. Для виявлення симптомів та фактів частіше використовувалися статистичні дані, які дають чітку картину того, що відбувається. Ці дані є надійними, в особливості дослідження Міністерства цифрової трансформації України. Використовувались дані Аналітичного центру Київського університету Бориса Грінченка, де аналізується організація дистанційного навчання. Цей аналіз дав змогу більш детально ознайомитися з декількома симптомами. Аналітичний звіт по результатам дослідження впливу пандемії COVID-19 на забезпечення доступу до освітніх послуг на рівні громад надав додаткові дані щодо навчальних платформ та цифрових навичок викладачів та студентів. [39]

Проблема охоплює територію всієї України у сфері науки та освіти.

Кількість університетів, академій та інститутів станом на 2019-2020 рр. становить 281 одиниць. Проблема більше стосується абітурієнтів віком 16-17 років та викладачів вищих навчальних закладів.

До списку в меншій кількості також буде входити частка населення середнього та старшого віку, які здобувають освіту бакалавра, магістра. Станом на 2021 рік було створено більше 195 тис. Електронних кабінетів для вступу на бакалаврат та понад 64 тис. на магістратуру.[40] Наслідки дистанційного навчання несуть за собою багато проблем, особливо у школах: «серед наслідків закриття шкіл і переходу на дистанційне навчання ЮНЕСКО називає перерване навчання, погане харчування, стрес для вчителів, невідповідність батьків до дистанційної домашньої освіти, погіршення догляду за дітьми, економічні втрати, непередбачене навантаження на систему охорони здоров'я, зростання випадків виключення із закладу освіти, збільшення рівня насильства та експлуатації, соціальну ізоляцію, труднощі з вимірюванням та перевіркою засвоєння знань. Більшість цих наслідків можуть бути релевантними також і для закладів вищої та професійно-технічної освіти. Крім того, наслідки дистанційного навчання під час карантину можуть бути сильнішими для вразливих груп населення».[41] Проблема є новою, яка виникла внаслідок пандемії COVID-19. Раніше проблем подібного характеру в Україні не було.[32] Враховуючи тривалість карантинних обмежень в 2 роки станом на 2021 рік та воєнний стан нагальність вирішення є на високому рівні.

Підсумовуючи, варто зазначити, що більшість закладів освіти в Україні старанно припрацьовують різноманітні варіанти оцифрування своєї системи навчання. Українські університети на основі побажань студентів та викладачів створюють стратегії цифровізації свого навчального закладу, а деякі вже на кінцевому етапі її реалізації. Загалом, з проаналізованих матеріалів, університети не були готові до оцифрування своєї системи, адже більшість з них не мала достатньої матеріально-технічної бази у вигляді комп'ютерної техніки, електронних бібліотек, навчальних платформ тощо.

Враховуючи такі проблеми, а також недостатній рівень володіння

комп'ютерною технікою з боку студентів та викладачів, процес цифровізації університетів буде ще декілька років. Проте, варто додати, що університети, які мали ресурси та бажання модернізувати свої заклади, почали цей процес ще у 2019 році, коли починалась поширюватися пандемія коронавірусу. Інші університети проігнорували цю ситуацію та почали створювати стратегії лише після відповідних нормативно-правових актів та концепції цифровізації України.

Війна, яка розпочалася у 2014 році, спричинила безліч проблем в системі освіти України. Законодавча база не була готовою до такої ситуації, тому відповідальність за продовження навчального процесу для внутрішньо переміщених осіб покладалася на місцеві органи влади та навчальні заклади. Проте, протягом восьми років, Україна змогла створити необхідну нормативно-правову базу, яка допомогла при повномасштабному вторгненні російської федерації.

Пандемія COVID-19 відіграла не останню роль, яка допомогла українським навчальним закладам відновити свою роботу на безпечних територіях під час воєнного стану. Університети та школи, маючи досвід проведення онлайн-навчання, змогли відновити освітній процес для здобувачів освіти.

2.2. Обґрунтування напрямів удосконалення державного регулювання цифровізації освіти в Україні

Сьогодні цифровізація постає ключовим фактором удосконалення системи освіти. Окрім безпосереднього впливу на ефективність навчального процесу, діджиталізація надає ланцюг непрямих переваг, зокрема завдяки цифровізації освітній процес стає більш персоналізованим, доступним і гнучким, що, у свою чергу, забезпечує комфортні умови для самонавчання, ефективного розвитку та кар'єрного зростання. Різні аспекти впровадження цифровізації в освітній простір були предметом дослідження як зарубіжних, так і вітчизняних учених. Однак, незважаючи на проявлений науковою спільнотою інтерес, питання

впровадження цифровізації в сучасний освітній простір потребують свого подальшого дослідження, особливо сьогодні в умовах воєнного стану та необхідності дистанційного навчання.

Розвиток цифрової освіти ініціює появу нових освітніх практик, що в свою чергу сприяє трансформації освітньої системи в цілому. Галузь освіти, локалізована інституційними, тимчасовими і просторовими рамками, значно модернізується за рахунок упровадження цифрових технологій в освітній процес. Відповідно до концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки цифровізація освіти є сучасним етапом її інформатизації, що передбачає насичення інформаційно освітнього середовища електронно цифровими пристроями, засобами, системами та налагодження електронно комунікаційного обміну між ними, що фактично уможливорює інтегральну взаємодію віртуального та фізичного, тобто створює кіберфізичний освітній простір та залежить від об'єктивних умов та сучасних тенденцій розвитку інформаційного суспільства.[42] Цифровізація передбачає принципово новий формат освітнього середовища, в основі якого цифрові технології, що забезпечують зручні та доступні сервіси і платформи для підвищення конкурентоспроможності, більш ефективної взаємодії усіх учасників навчального процесу, підвищення його прозорості, підвищення ролі інтелектуальної власності, розвитку цифрових навичок. Як зазначається у звіті експертів всесвітнього освітнього форуму в Давосі «готовність до майбутнього виробництва», для таких держав, як Україна, зосередитися на цифровізації - правильний і єдиний спосіб скоротити настільки відчутний розрив у міжнародних показниках порівняно з іншими країнами світу.[43]

В останні роки в напрямі реформування освіти у багатьох економічно розвинених державах відбулася розробка ключових документів, що стали орієнтирами для освітян, серед яких розроблена та представлена в країнах ЄС Рамка цифрової компетентності для громадян 2.0 (Digital Competence Framework for Citizens 2.0). Європейською спільнотою проведено значну роботу щодо створення потенціалу для цифрової трансформації освіти та навчання,

зокрема для зміни вимог до навичок та компетентностей для громадян. Робота була зосереджена на розробці рамок цифрової компетентності для громадян (Dig Comp), для педагогів (Dig Comp Edu), для освітніх організацій (Dig Comp Org) та для споживачів (Dig Comp Consumers).

Водночас, на думку експертів, «в Україні не існує бачення та жодної державної ініціативи, програми, стратегічного документа, спрямованих на створення комплексної національної системи розвитку цифрової грамотності. Також на державному рівні відсутні інструменти моніторингу та оцінки цифрових компетенцій. Відсутність комплексної методології для проведення необхідних досліджень ситуації у сфері розвитку цифрових навичок і компетенцій унеможлиблює розробку методології вимірювання та впровадження незалежної сертифікації рівня цифрових навичок відповідно до потреб ринку праці. Методика збирання статистичних даних державними органами статистики є не дуже досконалою для проведення належного аналізу ситуації у сфері розвитку цифрових навичок і компетенцій. Таким чином, означена галузь є однією з найбільш нерегульованих у сфері гармонізації цифрових ринків». Тому за відсутності сформованої та виваженої політики в цьому напрямі сфера цифрових компетенцій в Україні розвивається хаотично та переважно окремо від формальної освіти, що суттєво впливає як на якість формування людського капіталу, так і на можливість його реалізації.[44]

Для створення дійсно сприятливого інноваційного середовища в країні і в кожній організаційній інституції потрібне значне поширення базових знань про сучасні інноваційно технологічні процеси в умовах здійснення цифрової трансформації.[45] Це підвищує ступінь сприйняття інновацій у соціальному й економічному аспектах, забезпечує довіру до інноваційних програм уряду, мотивацію у працівників. Проголошена стратегічна мета держави у напрямі підвищення якості професійної освіти та її інтеграції у світовий освітянський простір, збільшення частки витрат на модернізацію та цифровізацію має сприяти формуванню сучасного освітнього сектору господарства як основи та первинної ланки в загальній системі соціально освітнього розвитку країни і

досягнення на базі цього освітнього зростання, формування та реалізації людського капіталу. Держава повинна стати, з одного боку, прикладом успішних інновацій для громадян, некомерційних організацій і бізнесу, з другого - забезпечити сприятливе середовище для інновацій, що неможливо без сприйняття системою державного управління реальності цифрової економіки через свою повсякденну діяльність. Терміново має бути розроблена і випробована концепція базової моделі цифрових компетенцій і ключових цифрових компетенцій, що забезпечують ефективну взаємодію бізнесу, освіти і суспільства в умовах цифрової економіки й ураховують актуальні і гострі теми: основні тренди і визначення можливих сценаріїв розвитку системи вищої освіти в умовах цифровізації, сучасні вимоги до державного управління і компетенції державних службовців, що формуються в освітніх програмах, кращі практики підготовки державних публічних і муніципальних службовців та ін.

На сьогодні, виходячи із законодавчо визначених повноважень, найбільший вплив на розвиток сфери цифрових компетенцій мають Міністерство освіти і науки України та Державне агентство з питань електронного урядування, які мають відігравати найважливішу роль у формуванні відповідних навчальних програм та формувати нові тенденції в системі освіти, спрямовані на підвищення рівня цифрової грамотності населення. Слід зауважити, що в умовах цифрової трансформації освітнього процесу виникає необхідність підвищення рівня цифрової компетентності учасників освітнього процесу, яка охоплює технічну безпеку та технічну грамотність, інформаційну грамотність, критичне мислення, комунікацію в цифровому освітньому середовищі, створення цифрового контенту, співпрацю, навчання і самонавчання. Про потребу «підвищення цифрової компетентності слухачів, підготовки їх до подальшої роботи в сучасних умовах організації освітнього процесу в закладах освіти з урахуванням основних напрямів державної політики в галузі освіти, зокрема її цифровізації та європейського вектору розвитку» зазначається у Наказі Міністерства освіти і науки України від 10.12.2021р. № 1340 «Про затвердження Типової програми підвищення

кваліфікації педагогічних працівників з розвитку цифрової компетентності». До основних напрямів цифровізації освітнього процесу належать: використання доповненої, віртуальної і змішаної реальності, хмарних технологій, мобільних та інтернет технологій, дистанційної освіти, масових відкритих онлайн курсів, гейміфікацію освітнього процесу, розвиток цифрових бібліотек і кампусів університетів. Зокрема, усе більшого поширення набуває використання цифрових освітніх ресурсів (ЦОР), популярності набувають відкриті цифрові освітні ресурси з різних галузей знань, які «передбачають набуття певного набору знань/умінь з їх перевіркою всередині та/або наприкінці вивчення курсу у формі тестування чи виконання певного роду завдань».[46]

Прикладами найбільш популярних платформ є Coursera, Prometheus, edX, MIT OpenCourseWare, FutureLearn, Udacity, UoPeople, OpenLearn. Цифрова трансформація освітнього процесу актуалізує потребу в проектуванні й розробленні цифрових освітніх ресурсів, що у свою чергу, потребує вирішення таких завдань: ознайомлення викладачів з методами роботи з цифровими освітніми ресурсами; формування готовності викладачів до використання й створення цифрових технологій в освітньому процесі, включно з інформаційною та кібернетичною безпекою; розуміння як діяти в разі зіткнення з кібертероризмом і технологічним тероризмом, несанкціонованими діями щодо інформації в системі; готовність до інноваційної діяльності та реагування на кіберінциденти; ознайомлення викладачів з методикою використання цифрових технологій в освітньому процесі, у тому числі, дистанційних та мобільних технологій; методикою педагогічного проектування цифрових освітніх ресурсів для досягнення цілей навчання тощо. Цифровізація робить освітній процес більш мобільним, гнучким, персоналізованим та диференційованим, суттєво впливає на зміст освіти, методи, засоби та технології навчання, організаційні форми навчання й управління навчально-пізнавальною діяльністю, що призводить до змін у діяльності студентів та викладачів. Поєднання індивідуальної та групової роботи, а також часова необмеженість навчання вивільняє час для забезпечення зворотного зв'язку, можливість проектувати

індивідуальні освітні маршрути для студентів і викладачів, практично реалізовувати ідею безперервної освіти або освіти упродовж життя.[47]

На основі вище зазначеної інформації можна можна виділити такі напрями удосконалення державного регулювання цифровізації освіти в Україні.

Напрями наведені в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Напрями удосконалення державного регулювання цифровізації освіти в Україні

Напрямок удосконалення	Заходи	Очікуваний результат
Матеріально-технічна база	Прозора перевірка наявності та стану необхідного обладнання для цифрової освіти.	Чітке розуміння справжнього стану матеріально-технічної бази навчальних закладів.
Моніторинг цифрової компетентності	Проводити тестування, визначення рівня цифрової компетентності всіх учасників освітнього процесу	Більш продуктивна та усвідомлена робота з онлайн платформами, ресурсами та технікою
Єдина система	Створення єдинної національної системи розвитку цифрової освіти	Зупинка хаотичного та безладного розвитку діджиталізації, що суттєво вплине на якість освіти

Джерело: розроблено автором

Отже, одним із перспективних напрямів розвитку вітчизняної системи освіти повинна стати її цифровізація, оскільки цифрові технології роблять освітній процес мобільним, диференційованим та індивідуальним. Сьогодні немає сумніву в тому, що світ цифрових технологій загалом, та освіти зокрема, це не лише новий логічний етап розвитку технологічної сфери людства, а й усієї існуючої правової та соціально політичної реальності.[48] Зосередитися на цифровізації освіти для України це правильний і єдиний спосіб скоротити настільки відчутний розрив у міжнародних показниках порівняно з іншими країнами світу. Це питання ще більше загострюється через воєнний стан та воєнні дії на території нашої держави.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

1. Сучасний стан цифровізації України зараз на найвищому рівні за всі роки. Держава розвиває цифровізацію освіти навіть в умовах війни приймаючи нові закони та беручи участь у міжнародних програмах. Початок цифровізації освіти розпочався задовго до світової пандемії COVID-19 та повномасштабної війни, але саме вони почали стрімкий розвиток цифровізації України. Онлайн навчання стало чудовою альтернативою очному навчанню в період карантину та воєнного часу. В той же час є не втішні дані: дуже високий відсоток шкіл не мають доступу до швидкого Інтернету, який би підвищив рівень діджиталізації освіти. Після ознайомлення з міжнародними рейтингами в сфері цифровізації можна побачити, що розвиток цифровізації в Україні набирає обертів та Україна з кожним роком займає все вищі позиції (не беручи до уваги 2022 рік).

2. Державне регулювання цифровізації освіти здійснюється на доволі ефективному рівні, з кожним разом приймаються все більш ефективні закони, які допомагають розвивати цифровізацію освіти в Україні. Проте ще потребує ще значного оновлення підходів до структури й змісту освітнього процесу, відповідності професійних компетентностей випускників закладів вищої освіти в порівнянні з вимогами роботодавців. Державне регулювання процесу осучаснення цифровізації освіти України має передбачати контроль за створенням нових освітніх стратегій та програм щодо модернізації освітнього середовища студентів, прийняття управлінських рішень з боку органів державної влади щодо наближення системи освіти України до світових освітніх стандартів. Станом на зараз держава шукає та знаходить нові можливості продовжувати освітній процес під час воєнного стану. Зараз до України прикуто багато уваги західних організацій, які зацікавлені у розвитку сучасної освіти в ній, то цей процес може бути пришвидшений та достатньо ефективним.

3. Більшість закладів освіти в Україні старанно опрацьовують різні варіанти розвитку цифровізації своєї системи навчання. Українські університети створюють стратегії цифровізації свого навчального закладу, а

деякі вже на кінцевому етапі її реалізації. Загалом, більшість, університетів не були готові до оцифрування своєї системи через те, що не мала достатньої матеріально-технічної бази у вигляді комп'ютерної техніки, електронних бібліотек, навчальних платформ тощо. Враховуючи такі проблеми, а також недостатній рівень володіння комп'ютерною технікою з боку студентів та викладачів, процес цифровізації університетів буде ще декілька років.

4. Зараз в Україні не існує бачення та жодної державної ініціативи, програми, стратегічного документа, спрямованих на створення комплексної національної системи розвитку цифрової грамотності. На мій погляд, для покращення цифровізації в Україні потрібно проводити моніторинг цифрової компетентності всіх учасників освітнього процесу для того, щоб робота з онлайн платформами, ресурсами та технікою була більш продуктивна та не була перешкодою для отримання та надання освітніх послуг. Також потрібна розробка єдинної системи розвитку цифрової освіти. Це допоможе диджиталізації освіти рухатися в одому напрямку, що суттєво буде впливати на якість онлайн освіти. І звісно один з найголовніших моментів в цифровізації освіти - це матеріально-технічна база. Без цього попередні два пункти немає сенсу навіть розробляти. Потрібно провести прозору перевірку всієї вже наявної матеріально-технічної бази для повного розуміння ситуації та масштаби проблеми. Після перевірки вже приймати рішення про оновлення або модернізацію техніки. Оновлювати матеріально-технічну базу можна за рахунок місцевих бізнесів. Для цього потрібно на державному рівні розробити програми, які будуть заохочувати підприємців допомагати державі розвивати цифровізацію освіти в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Global Innovation Index 2022.URL:<https://www.globalinnovationindex.org/gii-2022-report>
2. World Digital Competitiveness Ranking.URL:<https://www.imd.org/centers/world-competitiveness-center/rankings/world-digital-competitiveness>
3. Краус К.М. Імперативи формування цифрової освіти в Україні. Київ: КУБГ,2018.URL:<http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/6059/1/%D0%9A%D1%80%D0%B0%D1%83%D1%81%20%D0%9A.%D0%9C..pdf>
4. Дистанційна освіта. Офіційний сайт МОН України.URL:<https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/distancijna-osvita> .
5. Українська Правда. Дистанційне та онайн-навчання - чи це одне й теж саме?URL:<https://life.pravda.com.ua/projects/majbutnje-shkoly/2020/11/10/242946/>
6. Дистанційне навчання. Офіційний сайт МОН України.URL:<https://mon.gov.ua/ua/osvita/pozashkilna-osvita/distancijne-navchannya>
7. Distance Learning: The Ultimate Guide to Online Learning.URL:<https://www.educationcorner.com/distance-learning/distance-online-learning-guide.html> .
8. Мінцифри: Понад 2000 українських шкіл необхідно підключити до якісного інтернету першочергово.URL:<https://www.kmu.gov.ua/news/mincifri-ponad-2000-ukrayinskih-shkil-neobhidno-pidklyuchiti-do-yakisnogo-internetu-pershochergovo>
9. Цифрова трансформація освіти і науки. Офіційний сайт МОН України.URL:<https://mon.gov.ua/ua/tag/cifrova-transformaciya-osviti-ta-nauki>
10. Кабінет Міністрів України (2020, 11 березня). Постанова «Про запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19».URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/211-2020-%D0%BF#Text>
11. Лист Міністерства освіти і науки України №1/9-154 від 11.03.2020 року з рекомендаціями від МОН. URL:<https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/%D0%9D%D0%BE%D0%B2>

%D0%B8%D0%BD%D0%B8/2020/03/11/1_9-154.pdf

12. Наказ Міністерства освіти і науки України №406 16.03.2020 року «Про організаційні заходи для запобігання поширенню коронавірусу COVID-19». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0406729-20#Text>
13. Постанова Кабінету Міністрів України №32 від 20 травня 2020 року «Про встановлення карантину з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, та етапів послаблення протиепідемічних заходів». URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-vstanovlennya-karantynu-z-metoyu-zapobigannya-poshirennyu-na-teritoriyi-ukrayini-gostroyi-respiratornoyi-hvorobi-covid-19-sprichinenoyi-koronavirusom-sars-cov-i200520-392>
14. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на забезпечення додаткових спеціальних та економічних гарантій у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19)» від 28.04.2021р., № 540-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/540-20#Text>
15. Ключові засади державного регулювання у сфері забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб. Аналітична записка. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/politika/klyuchovi-zasadi-derzhavnoi-politiki-u-sferi-zabezpechennya-prav-i-svobod>.
16. Кабінет Міністрів України. Розпорядження «Питання соціального забезпечення громадян України, які переміщуються з тимчасово окупованої території та районів проведення антитерористичної операції» від 11 червня 2014 р. № 588-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/588-2014-%D1%80#Text>
17. Офіційний сайт ЄДЕБО. URL: <https://info.edbo.gov.ua/>
18. Цифрова трансформація освіти: прийнято закон про функціонування інтегрованої інформаційної системи АІКОМ. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/cifrova-transformaciya-osviti-prijnyato-zakon-pro-funkcionuvannya-integrovanoyi-informacijnoyi-sistemi-aikom>
19. Організація дистанційного навчання в Moodle. Шандра Р. URL: https://osvita.ua/vnz/high_school/72285/

20. Освіта і війна в Україні (24 лютого - 1 квітня 2022).URL: <https://cedos.org.ua/researches/osvita-i-vijna-v-ukrayini-24-lyutogo-1-kvitnya-2022/>
21. Очільники міністерств Естонії, Латвії та Литви запропонували освітні можливості для дітей та молоді з України.URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/ochilniki-ministerstv-estoniyi-latviyi-ta-litvi-zarpronuvali-osvitni-mozhliivosti-dlya-ditej-ta-molodi-z-ukrayini>
22. Пріоритетні завдання Міністерства освіти та науки України на 2022 рік, які потребують залучення додаткової підтримки Партнерів з розвитку.URL: <https://drive.google.com/file/d/1via2dVfpDtLciO0118Bv5mNeqq8YEqX/view>
23. Організація дистанційного навчання в Moodle.URL: https://osvita.ua/vnz/high_school/72285/
24. Україна - Learning Nation.URL: <https://strategy.uifuture.org/ukraina-learning-nation.html>
25. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 03.03.2021 №167-р, «Про схвалення Концепції розвитку цифрових компетентностей та затвердження плану заходів з її реалізації».URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-%D1%80#Text>
26. Освіта. Стратегія України 2030.URL: <https://www.slideshare.net/UIFuture/2030-148758034>
27. Концепція цифровізації державного закладу вищої освіти «Університет менеджменту освіти» на 2021-2023 роки.URL: http://umo.edu.ua/images/content/document/koncthciya_cifroviz.pdf
28. Цифровий кампус Київського університету імені Бориса Грінченка. Система е-навчання.URL: <https://elearning.kubg.edu.ua/>
29. Концепція цифровізації Київського університету імені Бориса Грінченка.URL:https://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/vdd/document/rozdil_7/concept_digital-20.pdf
30. Стратегія цифровізації Харківського національного педагогічного університета імені Г. С. Сковороди на 2021-2025 р.р.URL:http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Normat_dokum/Piojenn/Strategiya_zufrovisazii.pdf

31. Лабораторія дистанційної освіти та технічних засобів навчання.URL:
<http://hnpu.edu.ua/uk/division/laboratoriya-dystanciynoyi-osvity-ta-tehnichnyh-zasobiv-navchannya>
32. Коронавірус та освіта: аналіз проблем і наслідків пандемії.URL:<https://cedos.org.ua/researches/koronavirus-ta-osvita-analiz-problem-i-naslidkiv-pandemii/> .
33. Доступ домогосподарств України до інтернету.UKR:
https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2021/zb/07/zb__dd_in20.pdf
34. Цифрова грамотність населення України. Міністерство та Комітет з питань цифрової трансформації України. 2019р.URL:
https://osvita.dii.gov.ua/uploads/0/585cifrova_gramotnist_naselenna_ukraini_2019_compressed.pdf
35. Лист МОН № 1/9-609 від 02.11.20 р. Щодо організації дистанційного навчання. URL:https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/77298/ .
36. Організація освітнього процесу в школах України в умовах карантину. Київ-2020.URL:<https://www.irf.ua/wp-content/uploads/2020/09/organizacziya-osvitnogo-proczesu-v-shkolah-ukrayiny-v-umovah-karantynu-2020.pdf>
37. Організація дистанційного навчання в школі. Методичні рекомендації від МОН.URL:
<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/metodichni%20recomendazii/2020/metodichni%20recomendazii-dustanciyna%20osvita-2020.pdf>
38. Державна служба статистики України. Заклади вищої освіти (на початок навчального року).URL:
http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2005/osv_rik/osv_u/vuz_u.html
39. Аналітичний звіт «Дослідження подолання в громадах органами місцевого самоврядування викликів у наданні освітніх послуг, що виникли через COVID-19». URL:
https://decentralization.gov.ua/uploads/attachment/document/823/Report_Access_to_Education_ukr.pdf
40. Вступ – 2021: понад мільйон заяв подано вступниками на бакалаврат. Офіційний сайт МОН України.URL:<https://mon.gov.ua/ua/news/vstup-2021-ponad-miljon-zayav-podano-vstupnikami-na-bakalavrat>

41. Коронавірус та освіта: аналіз проблем і наслідків пандемії.URL: <https://cedos.org.ua/researches/koronavirus-ta-osvita-analiz-problem-i-naslidkiv-pandemii/>
42. Хлебінська О. І., Теоретичні підходи до цифровізації та цифрової трансформації. Збірник доповідей 2021: II Міжнародна науково-практична конференція «Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи» URL: <http://confmanagement.kpi.ua/proc/article/view/230519>
43. Роль освіти у контексті розвитку цифрової трансформації суспільства.URL: https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2021/Industry4.0_21/Part_11.pdf
44. Рамка цифрової компетентності для громадян України.URL: <http://fit.univ.kiev.ua/wp-content/uploads/2020/07/DigComp-Framework-UA-for-Citizens.pdf>
45. Гриневич Л., Морзе Н., Бойко М., Наукова освіта як основа формування інноваційної компетентності в умовах цифрової трансформації суспільства. Журнал «Інформаційні технології і засоби навчання», 2020, Том 77, №3.URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/32752/>
46. Наказ Міністерства освіти і науки України №1340 від 10.12.2021р. «Про затвердження Типової програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників з розвитку цифрової компетентності».URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/61b/6fc/314/61b6fc314f312791981409.pdf>
47. Цифровізація освітнього процесу: проблеми та перспективи. Духаніна М., Лесик Г.URL: <https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/49235/1/p.406-409.pdf>
48. Цифровізація як нова реальність України.URL: <https://lexinform.com.ua/dumka-eksperta/tsyfrovizatsiya-yak-nova-realnist-ukrayiny/>
49. Міністерство освіти і науки запускає інтерактивну мапу зруйнованих і пошкоджених закладів освіти.URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/ministerstvo-osviti-i-nauki-ukrayini-zapuskaye-interaktivnu-mapu-zrujnovanih-i-poshkodzhenih-zakladiv-osviti>
50. Цифровий кампус Київського університету ім. Бориса Грінченка. URL:<https://digital.kubg.edu.ua/>

ДОДАТКИ

Додаток А

Інтерактивна мапа зруйнованих і пошкоджених закладів освіти

Джерело[49]

Цифровий Кампус Київського Університету ім. Бориса Грінченка

Джерело[50]

Згода

Я, Клуєва Маргарита Олексіївна, цим засвідчую, що є автором
випускної кваліфікаційної роботи на тему: "Державне регулювання
цифровізації освіти в Україні" несу повну відповідальність за
достовірність, точність та повноту поданої у роботі інформації, жодна
частина роботи не була скопійована, за винятком випадків, коли робиться
належне підтвердження в присвоєнні. Я підтверджую, що у роботі не
міститься державної таємниці або інформації для службового
користування.

Цим засвідчую, що жодна частина цієї роботи не була опублікована
мною раніше.

Я даю дозвіл на те, що моя робота буде направлена в інституційний
депозитарій Державного торговельно-економічного університету і
збережена в базі даних для майбутньої перевірки плагіату.

1 лютого 2023 року

Підпис

Прізвище, ініціали

Завідувачу кафедри
публічного
управління та
адміністрування
Новіковій Н.Л.

Заява

Я, Клусова Маргарита Олексіївна, повідомляю, що за результатами проведення самостійної перевірки з використанням програмно-технічних засобів у наданій випускній кваліфікаційній роботі на тему: «Державне регулювання цифровізації освіти в Україні» не міститься елементів академічного плагіату. У випадках використання прямих запозичень з друкованих та електронних джерел, вказані відповідні посилання.

Робота для перевірки надається у друкованому та електронному варіантах. Електронна версія моєї роботи ідентична з друкованою.

О. Клусова 2023 року

Клу (підпис)

РЕЦЕНЗІЯ

на випускню кваліфікаційну роботу Клусової Маргарити Олексіївни на
тему: «**Державне регулювання цифровізації освіти в Україні**»
виконаної на здобуття ОС «Бакалавр»
за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»
у Київського національного торговельно-економічного університету

Представлена на рецензію випускна кваліфікаційна робота носить актуальний характер, вирізняється своєчасністю, оскільки присвячена питанням державного регулювання та розвитку цифровізації освіти в Україні.

У процесі написання роботи автором використовувалися такі підходи як: діалектичний підхід, системний метод, метод порівняння, історико-правовий метод, логічний метод, метод спостереження

Метою дослідження полягає в пошуку напрямів удосконалення державного регулювання цифровізації освіти в Україні. Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку 33 використаного джерела та додатків.

Перший розділ роботи виствітлює сучасний стан цифровізації освіти в Україні та оцінка ефективності державного регулювання цифровізації освіти в Україні.

У другому розділі визначено проблеми державного регулювання цифровізації освіти в Україні та можливі напрямки його удосконалення.

Випускна кваліфікаційна робота відповідає вимогам виконана у повному обсязі та заслуговує на позитивну оцінку а її автор Клусова Маргарита Олексіївна на отримання кваліфікації бакалавра відповідно до обраної спеціальності.

Рецензент

Л. О. Степівська
Директор